

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2015

ΘΕΜΑ Α1

α. (Σχολικό βιβλίο, σελ.77) Οι **ορεινοί** ήταν ένας από τους δύο μεγάλους πυρήνες παρατάξεων μέσα στην εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Απαρτίστηκαν από διάφορες ομάδες (υπό τον Γρίβα και τον Κανάρη) με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων και των πλειοκτητών.

β. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 46) Η **Φεντερασιόν** ήταν μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της Θεσσαλονίκης, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοικτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης και αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση της σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

γ. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 142-143) Η **Πατριαρχική Επιτροπή** συστάθηκε τον Οκτώβριο του 1918 στην Κωνσταντινούπολη με σκοπό τον επαναπατρισμό των εκτοπισμό, με τη βοήθεια του πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης.

ΘΕΜΑ Α2

Α.- **Λ** (Σχολικό βιβλίο, σελ. 71&78),

Β.- **Λ** (Σχολικό βιβλίο, σελ. 81),

Γ.- **Σ** (Σχολικό βιβλίο, σελ. 248),

Δ.- **Λ** (Σχολικό βιβλίο, σελ. 208),

Ε.- **Σ** (Σχολικό βιβλίο, σελ. 251&252).

ΘΕΜΑ Β1

α. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 137) «Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913, με την οποία τερματίζονταν οι Βαλκανικοί πόλεμοι, (Έλληνες από τη Βουλγαρία, καθώς και από τη Δυτική Θράκη και το τμήμα της Ανατολικής Μακεδονίας, που είχαν κατακυρωθεί στη Βουλγαρία, καθώς και από περιοχές που είχαν παραχωρηθεί στη

Σερβία, έφθασαν στην Ελλάδα. Την εποχή αυτή) έφθασε και το πρώτο μεταναστευτικό ρεύμα από τη Ρωσία. Έλληνες της περιοχής του Καυκάσου, με την αναγγελία της προσάρτησης της εύφορης Μακεδονίας, άρχισαν να μεταναστεύουν στην Ελλάδα, με την ελπίδα ότι θα τους παραχωρούσαν γη. Κάποιοι απ' αυτούς κατόρθωσαν να εγκατασταθούν στην Κεντρική Μακεδονία. Το μεταναστευτικό ρεύμα αναχαιτίστηκε με επέμβαση της ελληνικής κυβέρνησης.»

β. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 140) «Την περίοδο 1919-1921, λόγω της Ρωσικής Επανάστασης και της κατάληψης ρωσικών επαρχιών από τους Τούρκους, μεγάλο μέρος των Ελλήνων της Ρωσίας κατέφυγε στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και από εκεί διαπεραιώθηκε στην Ελλάδα. Τους Έλληνες ακολούθησαν Αρμένιοι και Ρώσοι.»

ΘΕΜΑ Β2

(Σχολικό βιβλίο, σελ. 46-47) «Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με γειτονικές ή άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οφείλονταν στις ιστορικές ιδιομορφίες της ελληνικής ανάπτυξης. Το ίδιο ισχύει και για το εργατικό κίνημα. Στο τέλος του 19ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις. Η πολιτική και κοινωνική τους επιρροή ήταν σαφώς μικρότερη από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης αλλά και σε βαλκανικές (π.χ. Βουλγαρία). Η απουσία μεγάλων σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων οδήγησε σ' αυτήν την καθυστέρηση από κοινού με άλλους παράγοντες. Στα μεγάλα δημόσια έργα της περιόδου, σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού προερχόταν από το εξωτερικό (στη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου εργάστηκαν πολλοί Ιταλοί) ή ήταν πρόσκαιρης, βραχύχρονης απασχόλησης. Πιο σταθερό εργατικό δυναμικό δούλευε στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, όπου και εκδηλώθηκαν οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις (Λαύριο, 1896). Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας εμπόδιζε την ανάπτυξη και διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.

Η κατάσταση αυτή κράτησε ως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων. Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, μιας πόλης με σημαντικό -για τα μέτρα της περιοχής- βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το εργατικό κίνημα. Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της πόλης, η Φεντερασιόν, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι πιέσεις που δέχτηκε η ελληνική κοινωνία, η εμπλοκή της σε διεθνείς υποθέσεις και ο αντίκτυπος της ρωσικής επανάστασης οδήγησαν το εργατικό και το σοσιαλιστικό κίνημα σε ταχύτατη ωρίμανση. Προς το τέλος του πολέμου ιδρύθηκε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) που συμπεριέλαβε κλαδικά και τοπικά σωματεία, και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ελλάδος (ΣΕΚΕ), που λίγο αργότερα προσχώρησε στην Τρίτη Κομμουνιστική Διεθνή και μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος.

ΘΕΜΑ Γ1

α. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 149-151) «Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθοδόξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. Αυτή θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής:

- θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο,
- είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους,
- είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας,
- θα διευκολύνονταν στη μετακίνηση τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής.

Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες. Καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενώ οι μέχρι τότε συμφωνίες προέβλεπαν εθελοντική μετανάστευση κατοίκων κάποιων επίμαχων περιοχών.

Συμπληρωματικά: Το κείμενο Α αποτελεί μαρτυρία από επαρχίες της κεντρικής και νότιας Μικράς Ασίας και αναφέρεται στη διαδικασία ρύθμισης των ανταλλάξιμων περουσίων. Σύμφωνα με αυτό, η Επιτροπή από την Ελλάδα, που ήρθε στο Γκέλβερι, συζήτησε με τους εκεί Έλληνες, κατέγραψε τα ονόματα και τις περιουσίες των ανταλλάξιμων, τους παρακίνησε να πουλήσουν ό,τι μπορούσαν καθώς και να πάρουν μαζί τους ό,τι δεν είχαν ήδη πουλήσει. Οι «Τουρκεμένοι» έλληνες πρόσφυγες μπορούσαν πλέον να γυρίσουν στην Ελλάδα.

β. (Σχολικό βιβλίο, σελ. 151) Όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα. Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της¹³. Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπεία να συμφωνήσει. Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Σύμφωνη ήταν και η Κοινωνία των Εθνών. Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ότι το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάστηκαν στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

Συμπληρωματικά: Το κείμενο Β και Γ αναφέρουν τους στόχους των δύο ηγετών, Κεμάλ και Βεζινέλου. Ο πρώτος άνηκε στο στενό πυρήνα των Νεοτούρκων που κυβέρνησαν από το 1908 έως το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην οθωμ. Αυτοκρατορία, είχε βασικό στόχο τον ξεριζωμό των μη μουσουλμανικών εθνοτήτων. Οι εναπομείναντες Έλληνες έπρεπε να ακολουθήσουν το δρόμο της προσφυγιάς προς την Ελλάδα. Όσοι επίσης είχαν έρθει ήδη στην Ελλάδα, δε μπορούσαν να επιστρέψουν. Η Ελλάδα δεν ήταν δυνατό να διαπραγματευτεί τη μετανάστευση των τουρκο-μουσουλμανικών πληθυσμών της Ελλάδας. Πάντως, η ελληνική πλευρά, το 1923 επεδίδωκε την ανταλλαγή πληθυσμών. Το θέμα των μειονοτήτων, σύμφωνα με το κείμενο Γ, το ανέλαβε ο ίδιος ο Βενιζέλος με ορθολογισμό και ρεαλισμό. Ο ίδιος θεωρούσε την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ των δύο χωρών ως την αποτελεσματικότερη μέθοδο τελικής ρύθμισης των ελληνοτουρκικών ζητημάτων. Μετά το τέλος του μικρασιατικού πολέμου, ο Βενιζέλος ανέλαβε την ευθύνη και το κόστος της υποχρεωτικής ανταλλαγής, η οποία διευθετήθηκε μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια.

ΘΕΜΑ Δ1

(Σχολικό βιβλίο, σελ. 208-210) «Το πιο σημαντικό ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιαστικό αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις, ενώ ο Βενιζέλος, βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα, θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις. Ως πρώτη μάλιστα κατάκτηση θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από νότια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς.

Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης. Ο Βενιζέλος είχε καταστήσει σαφές ότι δεν αναγνωρίζει στον Πρίγκιπα το δικαίωμα να διαχειρίζεται προσωπικώς το εθνικό ζήτημα της Κρήτης: «Ως ένας εκ των τριακοσίων χιλιάδων Κρητών, δεν σας εκχωρώ το δικαίωμά μου, ώστε μόνος σεις να ρυθμίζετε αυτοβούλως την εθνικήν πολιτικήν του τόπου μου!». Κακοί σύμβουλοι του Γεωργίου διοχέτευαν χαλκευμένα και συκοφαντικά κείμενα στις αθηναϊκές εφημερίδες εναντίον του Ελευθερίου Βενιζέλου, γεγονός που δημιούργησε βαρύ κλίμα διχασμού.

Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού. Για να υποστηρίξει τις απόψεις του στο εθνικό ζήτημα της Κρήτης, ο Βενιζέλος δημοσίευσε στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων, που ο ίδιος εξέδιδε, πέντε πολύκροτα άρθρα, με το χαρακτηριστικό τίτλο «Γεννηθήτω φως». Ο Γεώργιος ακολούθησε πολιτική αδιαλλαξίας και προχώρησε σε μέτρα περισσότερο αυταρχικά, με την απαγόρευση της ελευθεροτυπίας και με διώξεις και φυλακίσεις διακεκριμένων μελών της κρητικής αντιπολίτευσης.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, τα πολιτικά πράγματα στην Κρήτη οδηγήθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο και όλες οι προσπάθειες συνδιαλλαγής των αντίπαλων πολιτικών μερίδων ναυάγησαν. Γύρω από τον Βενιζέλο συνασπίστηκαν όσοι ήταν δυσαρεστημένοι από την αυταρχική πολιτική του Πρίγκιπα και σχηματίστηκε μια ισχυρότατη «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις». Έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου ήταν ο Κ. Φούμης και ο Κ. Μάνος. Οι

τρεις αυτοί αποτέλεσαν μια τριανδρία, που δεν δίστασε να προχωρήσει σε δυναμική αναμέτρηση με τον Πρίγκιπα.»

Συμπληρωματικά: Το κείμενο Α συμπληρώνει τη διάσταση απόψεων μεταξύ των δύο ηγετών. Πιο αναλυτικά, αναφέρει ότι ο Βενιζέλος ως Υπουργός Δικαιοσύνης πρότεινε στον Γεώργιος, το 1900, διπλωματικές ενέργειες με στόχο τη σταδιακή ένωση. Σε αντίθετη περίπτωση, το νησί δε θα αποδευσμευόταν από τη Διεθνή προστασία. Στόχος ήταν η ολοκλήρωση της αυτονομίας. Από την άλλη πλευρά, ο πρίγκηπας Γεώργιος, ήταν αντίθετος με τις διπλωματικές ενέργειες του Βενιζέλου. Δεν αποδεχόταν τη σταδιακή διαδικασία επίλυσης του Κρητικού ζητήματος, αλλά στόχευε στην άμεση συγκατάθεση των Μ. Δυνάμεων για ένωση. Στο κείμενο Β, αναφέρονται οι μονομερείς ενέργειες του Γεώργιου: επαφή με τσάρο της Ρωσίας και διαπραγματεύσεις με υπουργούς εξωτερικών Ρωσίας, Γαλλίας, Αγγλίας και Ιταλίας. Ο Γεώργιος φαινόταν να μη συνειδητοποιεί τη διαφορά ανάμεσα στην αυταρχική διακυβέρνηση υπό διεθνή προστασία και την πλήρη αυτονομία. Επέμενε στο ότι το Κρητικό ζήτημα θα λυνόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις και όχι από τους τοπικούς άρχοντες της Κρήτης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΒΕΡΓΙΟΠΟΙΟΥΝ